

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תרומה,

ד' באדר א'

קריאת התורה: עליית 'שלישי' מתחילה מפרשת המנורה: "ועשית מנורת זהב טהור" (כה, לא) 1. יש לשים לב: במילה 'ולאזות' בפעם הראשונה (כו, ד) הלמ"ד השנייה בשבא-נע, ואילו בכל הפעמים הבאות - הלמ"ד בקמץ.

יום ראשון,

ה' באדר א'

מוצאי שבת קודש: אם צפויה עננות כבדה, ויש חשש שלא יוכלו לקדש את הלבנה בזמן - יש להקדים ולקדשה, ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד.

יום שלישי,

ז' באדר א'

1) כך נקט הרבי בפשטות, 'התוועדיות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1511, בלתי מונה (כחומשים הרגילים, ולא כבתנ"ך קורן. מכיוון שהרבי נהג בקביעות לשמוע קרה"ת ולקרוא את הפטרה מתוך חומש 'תורה תמימה' [משא"כ לשיחות רש"י השתמש ב'מקראות גדולות', כמדומני הוצאת 'חורב'], נהג הבעל-קורא בבית-חינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה, לקרוא כחומש זה - שהוא מנהג מדינתנו - בכל מקום שיש חילוקים בין הדפוסים השונים ואין הוראה אחרת).

2) עניינו של יום זה - באדר ראשון, כדעת המג"א סי' תקפ"ט ס"ק ח - הכרעת הרבי בלקוטי שיחות, כרך טז, עמ' 342, וש"נ. ביום זה כתב משה רבנו ע"ה שנים עשר ספרי תורה ונתנם לכל השבטים, ועוד אחד שהניח בארון. ומוזה הוראה לחיזוק השליחות להגברת לימוד התורה מתוך קבלת-עול (לקוטי שיחות כרך כ"א עמ' 317. וראה 'היום יום' דהיום). ביום זה נאמר הציווי לכל איש ישראל

יש להשתדל להוסיף ביום זה בשמחה של תורה ובשמחה של מצווה, כיוון שנולד בו משה רבינו ע"ה, מושיען של ישראל³. בשבעה באדר - וכן בתפילת מנחה שלפניו - לא היו נשיאי חב"ד אומרים תחנון. זאת דווקא לאחר שעלו לנשיאות, אבל לא לפני זה⁴.

יום חמישי,

ט' באדר א'

יום בוא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לדור בקביעות בארה"ב (בשנת ה'ש"ת). "יש לנצל יום סגולה זה... להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה בכלל, והפצת המעיינות חוצה בפרט, בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל... באופן של הוספה משנה לשנה..."⁵

לכתוב ספר-תורה לעצמו. ביאור אודות אופן קיום מצווה זו למעשה לכל ישראל, בלקוטי שיחות כרך כ"ד עמ' 207 ואילך, ובלה"ק ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיא.

3) 'התוועדיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 388. 'התוועדיות' תשמ"ו ח"ב עמ' 589.

4) ספר-המנהגים עמ' 72, מרשימותיו של הרבי (אס"כ הרבי עצמו כן אמר תחנון, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' - חודש אדר' ("ל יחד עם מגילת אסתר עם ביאורי הרבי, היכל מנחם, ירושלים תשס"ב עמ' רלט) שכותב על כו"כ שנים: ז' אדר תשכ"ה; ז' אדר תשכ"ו; תשמ"א - שהרבי אמר תחנון, ואינו מביא אף שנה אחת שראו שלא אמר תחנון (ללא שהיה תנו). וכן בימנים שבסוף שיחת קודש החדש תשי"ב ותשל"ח ח"ב).

5) משיחת ט' אדר ה'תש"ג, סה"ש תש"ג ח"א עמ' 332. וראה גם בסה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 544, תנש"א ח"א עמ' 361, 'התוועדיות' תשמ"ה ח"ב עמ' 1321 (לא מצאתי מאומה על יום זה בס' 'שערי המועדים' - חודש אדר', ובוודאי ישלימו במהדורות הבעל"ט).

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קה

ערב שבת קודש
פרשת תרומה

ג' באדר א' התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא לאור על-ידי

צעירי אגודת חב"ד באה"ק

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' באדר-ראשון ה'תשע"ו - י' באדר-ראשון ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' באדר-ראשון	הלכות סוטה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי בכורים פרק י.	מ"ע רכג. מל"ת קד.
ש"ק	ד' באדר-ראשון	פרק ד. פעמי הכן וגוי. ספר קדושה והוא ספר חמישי.. הלכות איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת קה. של. שלא. שלב. שלג. שלד.
א'	ה' באדר-ראשון	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שלו. שלה. שלו. שלח. שלט.
ב'	ו' באדר-ראשון	פרק ו-ח.	הלי שמיטה ויובל.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת שמ. שמא. שמב. שמוג. שדמ. שמה.
ג'	ז' באדר-ראשון	פרק ט-יא.	פרק ב.	מל"ת שמו. שמוט. שני. שניא.
ד'	ח' באדר-ראשון	פרק יב-יד.	פרק ג.	מל"ת שנב. שמו. שמו.
ה'	ט' באדר-ראשון	פרק טו-יז.	פרק ד.	מל"ת נב. נג. נה. נד. שנד. שס. שסא.
ו'	י' באדר-ראשון	פרק יח-כ.	פרק ה.	מל"ת קסא. קסב. מ"ע לח. מל"ת קס. קנח. קנט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ג' באדר ראשון	4:27	5:14	5:35	6:34	9:09	11:55	12:25	5:23.5	5:48
ש"ק, ד' באדר ראשון	4:26	5:13	5:34	6:33	9:09	11:55	12:25	5:24.4	5:49
א', ה' באדר ראשון	4:25	5:12	5:34	6:32	9:08	11:55	12:25	5:25.2	5:50
ב', ו' באדר ראשון	4:25	5:11	5:33	6:31	9:08	11:55	12:25	5:26.1	5:51
ג', ז' באדר ראשון	4:24	5:11	5:32	6:30	9:07	11:55	12:25	5:27.0	5:52
ד', ח' באדר ראשון	4:23	5:10	5:31	6:29	9:07	11:55	12:25	5:27.8	5:52
ה', ט' באדר ראשון	4:22	5:09	5:30	6:28	9:06	11:55	12:25	5:28.7	5:53
ו', י' באדר ראשון	4:21	5:08	5:29	6:27	9:06	11:55	12:25	5:29.5	5:54

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	דה"י	דה"י	דה"י	דה"י
תרומה	4:47	5:01	4:52	5:05
תצוה	4:53	5:08	4:58	5:11

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
 טל' 0722770100, פקס: 03-9606169, 7474-ISSN 0793
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

- שהן מתיימין לפנייהם את הדרך. שבשעה שהיו ישראל תמימין, היו מכוונים להם את הדרך.

(ירושלמי יומא פז, הלכה ב)

יום שלישי

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת (כה,לא)

כליל תכלת. תכלת היכי צבעינן לה, מיייתנן דם חילזון וסממנים ורמינן להו ביורה ומרתחנין להו ושקילנא פורתא בביעתא (=לוקחים מעט בכלי קטן) וטעמינן להו באודרא (=וטובלים בו פיסת צמר לבדיקה) ושדינן לההוא ביעתא וקלינן לאודרא (=שורפים לאחר מכן את הצמר ושופכים את הנתר בכלי הקטן). ושמע מינה טעימא פסולה (הטעימה, כלומר השימוש לצורך הבדיקה, פוסלת) משום שנאמר כליל תכלת.

(מנחות מבב)

יום רביעי

וחגרת אותם אבנט אהרון ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם ומלאת יד אהרון ויד בניו (כט,ט)

והיתה להם כהונה. תניא, מחוסר בגדים שעבד - עבודתו פסולה. דאמר קרא וחגרת אותם וגו' והיתה להם לחוקת עולם. בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם.

(זבחים יז,ב)

יום חמישי

שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבוא אל אוהל מועד לשרת בקודש (כט,ג)

אשר יבוא אל אוהל מועד. תניא, יכול יהא בנו של משוח מלחמה משמש תחתיו כדרך שבנו של כהן גדול משמש תחתיו, תלמוד לומר שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבוא אל אוהל מועד, מי שראוי לבוא אל אוהל מועד, יצא זה שאינו ראוי לבוא אל אוהל מועד.

(יומא עג,א)

יום שישי

ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (כט,מג)

ונקדש בכבודי. אל תקרא בכבודי אלא בכבודי, ודבר זה אמר הקב"ה למשה ולא ידע מי הוא עד שמתו בני אהרון. אמר ליה משה לאהרון, אהרון אחי, לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה.

(זבחים קטו,ב)

"כאילו הם עוסקין בבניין הבית"

על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר, להוסיף לשיעורי החת"ת של ימים אלו "מפירושי חז"ל בתורה שבעל-פה (על-כל-פנים מאמר ופירוש אחד של פסוק אחד), כפי שנלקטו כבר בספרים" – הננו מביאים כאן לקט כזה, לימי השבוע הבא עלינו לטובה

שבת-קודש פרשת תרומה

וכן לפאת צפון באורך קלעים מאה אורך ועמודיו עשרים ואדניהם עשרים נחושת ווי העמודים וחשוקיהם כסף (כז,יא)

ווי העמודים. תניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר, כתב עברי לא נשתנה כל עיקר, שנאמר ווי העמודים, מה עמודים לא נשתנו אף ווי לא נשתנו.

(סנהדרין כב,א)

יום ראשון

ואתה תצווה את בני-ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד (כז,כ)

להעלות נר. תני רמי בר חמא, פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת, אין מדליקין בהם במקדש, כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ולא על-ידי דבר אחר, משום שנאמר להעלות נר.

(שבת כא,א)

יום שני

ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרון בבואו לפני ה' ונשא אהרון את משפט בני-ישראל על לבו לפני ה' תמיד (כה,ל)

את האורים ואת התומים. תניא, למה נקרא שמן אורים ותומים? אורים – שהם מאירין לישראל, תומים

הצורך בשנת העיבור כשיבוא משיח

לעתיד לבוא, כשלבבנה יהיה אור עצמי משלה, האם יהיה עוד צורך בעיבור שנים? • מהו הכוח לפסק-דין בזמן הזה, כאשר ייתכן שישתנה לאחר ביאת המשיח? • והאם ייתכן לומר שמצוות עיבור שנים וקידוש חודשים היו זמניות בלבד? • הנתנית-כוח לתשובה מחודש העיבור • ההוראה: לנצל את הרגעים בגלות לפני ה"שנים שאין בהם חפץ"

משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כללות עניין חודש העיבור הוא כתוצאה ממיעוט הירח, שכן, בתחילת הבריאה היו השמש והירח באופן של "שני המאורות הגדולים", ולאחרי קטרוג הלבנה נאמר לה "לכי ומעטי את עצמך"¹, ואז נעשית הלבנה "המאור הקטן", וכתוצאה מזה נעשה החילוק שבין שנת החמה לשנת הלבנה, שאז יש צורך בחודש העיבור כדי להשלים את חיסרון שנת הלבנה לגבי שנת החמה. ונמצא שענינו של חודש העיבור הוא – להשלים את החיסרון של שנת הלבנה, חסרון שנעשה על-ידי עניין בלתי רצוי, מיעוט הירח, שעל זה צריך להיות עניין של תשובה וכפרה כו', וענינו בעבודה – עבודת התשובה, וכפי שמצינו² בנוסח תפלת מוסף של ראש-חודש שיש נוהגים להוסיף בשנת העיבור: "ולכפרת פשע" (אף שאין זה מנהג חב"ד), וטעם הדבר – מפני שבשנת העיבור ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לעבודת התשובה. ומוכן שכאשר שנת העיבור באה לאחרי שנה פשוטה, אשר בה (כשנה פשוטה) הייתה העבודה על-דרך הרגיל, עבודת הצדיקים ("תמידים כסדרם") – אזי התשובה אינה על עניינים בלתי-

רצויים ח"ו, שהרי לפני זה נמצאים כבר בדרגת "צדיקים", כי אם באופן ד"לאתבא צדיקייא בתיובתא"³, היינו שמלבד העילוי של עבודת הצדיקים ישנו גם העילוי של עבודת התשובה. ...בעניין זה ישנו עילוי בזמן הגלות – "קלקלתנו זוהי תקנתנו" – שכן כאשר יודעים כבר בהתחלת השנה שזוהי שנת העיבור, ישנה נתינת-כוח לעסוק בעבודת התשובה – "לאתבא צדיקייא בתיובתא" – כבר מהתחלת השנה, ואין צורך להמתין עד בוא חודש העיבור.

ב. אמנם עדיין יש מקום לשאלה בדבר:

מכיוון ש"לישועתך קווינו כל היום", היינו, שמקוים שמשיח צדקנו בא "היום" – הרי מכיוון שלאחרי ביאת משיח צדקנו יהיה קידוש החדשים על-פי הראייה, יתכן שבנוגע לפועל לא תהיה שנה הבאה שנת העיבור!?

ובכן עניין זה הוא בנוגע לכל פסקי-דינים בתורה:

ישנם פסקי דינים בתורה הנוגעים לא רק לרגע זה בלבד, אלא גם לימים שלאחרי זה, מכאן ועד שלושים יום, מכאן ועד שנה, ואפילו מכאן ועד

(1) חולין ס, רע"ב.
(2) א"ר ופמ"ג א"ח סתכ"ג.
(3) לקו"ת ר"ה נח, ד. ובכ"מ.

ובמשה עבדו

משה רבינו שבכל דור

עניין האמונה מתבטא בכך שמאמינים בקב"ה, מאמינים בתורתו, ומאמינים בשלוחיו – מתחיל ממשה רבינו, ואחריו – משה רבינו שבכל דור, שהם נשיאי ישראל של כל דור, כגון הבעל שם טוב בדורו, וכ"ק מורי וחמי אדמו"ר – בדורנו.

(ליקוטי שיחות חלק כד ע' 191, מתורגם)

אי אפשר לעולם בלי צדיק

הנה מעניין אמונת חכמים צדיקים, יש אדם שהוא שוטה במילי דעלמא והוא בעל מדות רעות ויש [לן] אמונה בצדיקים, ויש אנשים אחרים שהם חכמים ויש להם מעשים טובים, אף על פי כן אין להם אמונה בצדיקים ואינם יודעים האמת.

ולכאורה תמוה, ושמעתי תירוץ בשם הבעש"ט ז"ל, דהנה יש עוד קושיא מפני מה יש צדיקים שהם בהסתר ואינם בהתגלות אל העולם אלא למתי מספר? [...]

אך העניין הוא כן: בכל דור ודור יש צדיק שאי אפשר לעולם בלי צדיק שצדיק יסוד עולם. אך אם הדור זוכים, הצדיק שלהם בהתגלות אצלם, ואם לאו הוא בהסתר אצלם. אך גם זה תמוה – שאנו רואים אדם שאין לו זכיות ועוונות ולא שייך לומר שזכה זה. דהיינו נער בן י"ג שנה, מפני מה זכה זה שיודע האמת ויש לו אמונה בצדיקים דודאי אין [זה] לפי מעשיו.

המאמין – בגלל הנשמה ולא בזכות המעשים

אך העניין הוא דהכול תלוי בשורשים שעכשיו הוא גלגולים, ואם השורש מזוכך שבא לידי הזדככות על ידי גלגולים – [ש]זוכה שהצדיק שלו יהיה בהתגלות. והשורשים שאינם מזוככים כל כך אזי הצדיק שלהם בהסתר ומפני זה אין להם אמונה בו [...].

ואם כן מה שאנו יודעים האמת ויש שם אמונה בצדיקים אין זה תלוי במעשים הטובים כנ"ל שזה נמשך מהשורש שלו, ואם כן אין לנו יתרון על בני אדם שאין יודעים האמת ומתנגדים [על הצדיקים], שאפשר שיש שם יותר אלקות שעושים מצות ומעשים טובים הרבה. ואם כן אין ראוי להיות בפירוד עימהם אלא צריך להיות אחדות עימהם.

(כתר שם טוב, הוספות ע' קנד)

מסירות נפש עבור נשמות בגופים

בלתי ניתן לתפוס בשכל אנושי, כיצד הצדיקים בעלי הנשמות הכלליות יכולים להתנתק מהעונג האלוקי שלהם, ומסירות נפשם לעזוב לבוא ולהשתתף בשמחת חסידים נשמות בגופים, שלהם נפש בהמית ויצר הרע. מה גם עוד לקנאות בהם, על התעסקות הנשמות בגופים בעניין רוחני...

(ספר השיחות כ"ק אדמו"ר הרי"צ תש"רה"ש"ת, תש"ז ע' 146, מתורגם)

זו הלכה".

ולא עוד, אלא שעלידי הפסקדין בזמן הזה – ממחרים את הפסקדין לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה":

ידוע פסקדין הרמב"ם¹¹ שעלידי "מצווה אחת" – "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד ל"תשועה והצלה" העיקרית – גאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו.

ומכיוון שבידור פסקדין בתורה הוא עניין של מצווה – נמצא שעלידי פסקדין בזמן הזה, "מצווה אחת", פועלים "תשועה והצלה" גאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה".

ובנוגע לענייננו:

בזמן הזה ישנה הוראת התורה שקביעות החדשים והשנים תהיה על-פי החשבון. ומכיוון שכן, הרי הידיעה ששנה הבאה היא שנת העיבור – יש בה את כל התוקף של פסקדין התורה, "דבר ה' זו הלכה", וזאת – אפילו אם בפועל ממש ישתנה הדבר כאשר יבוא משיח צדקנו לפני חודש העיבור, ובמילא ישנה נתינת כוח על-פי תורה לעסוק בעבודת "לאתבא צדיקייא בתובתא", כבר בהתחלת השנה.

* * *

ג. כאשר מזכירים את עניין שנת העיבור. ישנו דבר תמוה (שלעת עתה לא מצאתי שיתעכבו על זה):

...אחד היעודים לעתיד לבוא הוא – "והיה אור הלבנה כאור החמה"¹². ומכיוון שכן, נמצא שאז לא יהיה שייך כללות עניין עיבור שנים, כי עיבור השנה בא למלא ולהשלים את החיסרון של שנת הלבנה לגבי שנת החמה, חסרון הנובע ממיעוט הלבנה, "לכי ומעטי את עצמך"¹³, שלהיותה "מאור הקטן" אזי סיבובה והילוכה בגלגל שלה קטן יותר מסיבוב והילוך החמה, "מאור הגדול". מה שאין כן בהתחלת הבריאה, לפני מיעוט הלבנה, כאשר היו

(11) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
(12) ישעיה' ל, כו.

כמה שנים.

ומכיוון שכן, נשאלת אותה השאלה: כאשר רב מורה הוראה פוסק דין בעניין הנוגע מכאן ועד שלושים יום (ועוד יותר) – מהו התוקף של פסקדין זה בידעו שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד (כפי שמבקש ואומר: "כי לישועתך קוינו כל היום"), "ומשה ואהרן יהא עמנו"⁴, ובמילא יצטרכו לברר דין זה אצל משיח צדקנו, ומשה ואהרן!?

והביאור בזה – בפשטות:

כתיב⁵ "ובאת גו' אל השופט אשר יהיה בימים ההם", ודרשו חז"ל⁶: "אין לך אלא שופט שבימיך", ומוכן שאין זה באופן של לית-ברירה, מפני שאין מישוהו אחר שיוכלו לשאול אצלו, כי אם שפסקדין של ה"שופט שבימיך" נעשה פסקדין בתורה, "דבר ה' זו הלכה"⁷, עד שישנו ציווי "על-פי התורה אשר ירוך גו' תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך"⁸ – מצות עשה ומצות לא תעשה (כפסקדין הרמב"ם⁹).

כלומר, כאשר ישנו פסקדין של בית-דין, יחיד מומחה, "שופט שבימיך", שצריך לעשות כך וכך – הרי זה חיוב על-פי תורה, ומה שיתכן שאחר כך יבוא בית דין אחר ויפסוק באופן הפכי, ואז, יהיה חיוב על-פי תורה לעשות באופן הפכי – אין זה גורע מאומה בתוקף הפסקדין הקודם בתור "דבר ה' זו הלכה". ואפילו בסנהדרין זו עצמה – כאשר עמדו למניין ופסקו כדעת הרוב, ולאחרי זמן עמדו שוב למניין, ומצאו שנשתנה דעת הרוב, ופסקו להפך – הרי גם הפסקדין הקודם, בשעתו, יש בו את כל התוקף של "דבר ה' זו הלכה".

וכמו כן בנוגע לפסקידינים של רב מורה הוראה בימינו אלו, "שופט שבימיך" – שלמרות שתיכף ומיד יבוא משיח צדקנו, ויקויים היעוד¹⁰ "ואשיבה שופטיך כבראשונה", ובמילא ייתכן שישתנה פסקדין, מכל מקום אין זה גורע מאומה בתוקף פסקדין בזמן הזה בתור "דבר ה' זו הלכה".

(4) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד – פסחים קיד, סע"ב.

(5) שופטים יז, ט.

(6) ר"ה כה, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

(7) שבת קלח, ב.

(8) שופטים יז, יא.

(9) ריש הל' ממרים.

(10) ישעיה א, כו.

הלידה תכפר על המיתה

כל השביעיין חביבין

עניינו המיוחד של משה רבינו – מובן על-פי דברי המדרש [שהובא ונתבאר במאמר שנתן כ"ק מו"ח אדמו"ר על-מנת ללומדו ביום ההילולא שלו בפעם הראשונה, 'י שבט השי"ת] על פעולתם של שבעה הצדיקים, מאברהם עד משה, "אברהם זכה והוריד את השכינה מרקיע ז' לו', ויצחק מו' לה', עד כי משה שהוא השביעי (וכל השביעיין חביבין) הורידו למטה בארץ", וכפי שממשיך במאמר ש"עיקר גילוי אלוקות היה בבית-המקדש, דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

כלומר, ייחודו ומעלתו של משה רבינו לגבי כל שאר הצדיקים מתבטאת בהמשכת אלוקות למטה בארץ, על-ידי עשיית המשכן, "ושכנתי", להשכין (היינו להמשיך) את השכינה למטה, שלכן, המשכן כולו נקרא על שמו – "משכן שעשה משה". ועל-פי זה מובן הקשר והשייכות של פרשת תרומה לשבעה באדר – כי: בשבעה באדר, יום הסתלקות משה רבינו, בו נעשה שלימות "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו", ובאופן ש"מתגלה ומאיר בבחינת גילוי מלמעלה למטה... ופועל ישועות בקרב הארץ" – מודגשת ומאירה בגילוי למטה, אפילו "בקרב הארץ", המקום הכי תחתון בארץ [דוגמת ארץ מצרים – עליה אמר משה רבינו "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" – "ערוות הארץ"], הנקודה העיקרית בעבודתו של משה רבינו – תוכן פרשת תרומה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

חידוש יום הלידה

ישנם כמה וכמה צדיקים שהסתלקותם לא היתה באותו יום שנולדו, כולל צדיקים שהיו נשמות חדשות, כמו רבינו הזקן, שבנוגע אליהם לא שייך לומר שהסתלקותם ביום אחר מיום הלידה היא מפני ההמשך (וגלגול) מאדם שנולד ביום אחר [כמו רבי אלעזר בן עזריה, שבהיותו בן י"ח שנה אמר "הרי אני כבן שבעים שנה", וידוע הביאור בזה, שהיה גלגול שמואל הנביא, ובצירוף נ"ב שנות חיי שמואל, נעשה "כבן שבעים שנה"]. ואף על-פי-כן, הסתלקותם לא היתה ביום שנולדו, כפי שמצינו אצל רבינו הזקן; ובזה מודגשת מעלת יום הסתלקות משה רבינו – שאצלו היה עניין "ממלא שנותיהם כו' מיום ליום" גם בפועל ובגילוי. והעניין בזה – שגם העילוי של יום ההסתלקות (שלימות העבודה) בא מיום ההולדת, היינו שבו נשלם כל עניין הלידה כו', "היום מלאו ימי ושנותי", שכן, העילוי ביום ההסתלקות הוא ה"גילוי" וה"בפועל" של חידוש הלידה שהיה בהעלם ובכוח.

גילוי עצמיותו של משה

ביום הולדתו של משה רבינו – מתגלית ומאירה עצמיות משה רבינו (שהיא לפני כל עניין של עבודה מצד בחינת הגילויים כו'); וכמו כן ביום ההסתלקות, גמר שלימות עבודתו, שאז מאיר ומתגלה בכל העצמיות שלו. ויש להוסיף ולהמתיק יותר – על-פי מה שכתוב "ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב", היינו, שבעת הלידה ובעת המיתה (בפרט בעת הטהרה) אין שום לבוש, דיש לומר החידוש שבכתוב, שבעת הלידה ובעת המיתה מתגלה העצמיות ממש, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בכך שהוא בלי שום לבוש.

ונמצא, שבשבעה באדר, יום הולדת ויום הסתלקות משה רבינו, מאירה ומתגלית עצמיות משה רבינו, הקשורה עם עצמותו יתברך, כפי שמאיר ומתגלה בבית-המקדש (ועל ידו – בעולם כולו, דירה לו ית' בתחתונים) "בלי שום לבוש" .. הרי זה הזמן הכי מתאים ומסוגל להוסיף בכל ענייני העבודה שנקודתם ותוכם הוא הציווי "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

(קטעים מהתועדות שבתקודש פרשת תרומה, ו' באדר ה'תשמ"ז – בלתי מוגה)

הרמב"ם במניין המצוות – יש צורך לבאר שמצווה זו נוהגת לדורות מכיוון ש"בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר הוא", חייבים לקיים את המצווה בפועל¹⁶.

ועל-פי זה צריך להבין: מדוע נמנית מצוות קידוש חדשים ועיבור שנים במניין המצוות – הרי מצוות אלו לא יהיו שייכות כאשר יקום היעוד

"שני המאורות הגדולים"¹³, ועל דרך זה לעתיד לבוא, כאשר "והיה אור הלבנה כאור החמה" – לא יהיה חסרון בשנת הלבנה לגבי שנת החמה, ובמילא לא יהיה צורך בשנת העיבור.

אמנם אי אפשר לדעת באיזה אופן בדיוק יהיו גלגל החמה וגלגל הלבנה לעתיד לבוא, אבל לא יתכן שיהיה שינוי עיקרי ביניהם עד שיהיה צורך

לעתיד לבוא, כאשר "והיה אור הלבנה כאור החמה" – לא יהיה חסרון בשנת הלבנה לגבי שנת החמה, וממילא לא יהיה צורך בשנת העיבור

בעניין עיבור שנים כזמן הזה.

ועל דרך זה בנוגע לכללות עניין קידוש החדשים – מולד הלבנה, "כזה ראה וקדש"¹⁴:

המושג של מולד הלבנה – שייך רק כאשר הלבנה היא "מאור הקטן", שאין לה אור עצמי, אלא מקבלת את אורה מן השמש, ולכן יש שינויים באור הלבנה – החל מ"מולד הלבנה" (לאחרי שנתעלם אורה לגמרי), וחוזר חלילה – שכל זה תלוי באופן קבלת האור מן השמש, בהתאם למיקומה של הלבנה ביחס לשמש והארץ. אמנם, כאשר אור הלבנה יהיה כאור החמה, היינו, שיהיה לו אור עצמי (כמו לחמה) – אזי לא שייך בה כל המושג של שינויים, ובמילא לא יהיה שייך כללות עניין מולד הלבנה, "כזה ראה וקדש", קידוש החדשים.

ד. ועל-פי זה מתעוררת תמיהה: ידוע הכלל¹⁵ שאין ראוי למנות מצוות שאין נוהגות לדורות, כמו: הציווי על פרטי מעשה המשכן, פרטי הציוויים הקשורים עם ה"מן" וכיוצא בזה.

ולכן בנוגע לציווי "לא תחיה כל נשמה" לגבי ז' האומות (וכן הציווי של מחיית עמלק) שמונה

(13) בראשית א, טו.

(14) ר"ה כ, א. רמב"ם הל' קידוה"ח בתחלתו. הובא בפרש"י עה"ת בא יב, ב.

(15) סהמ"צ להרמב"ם בשורש השלישי.

"והיה אור הלבנה כאור החמה"!

בשלמא לשיטת הרמב"ם שפוסק להלכה¹⁷ ש"בימות המשיח . . . עולם כמנהגו נוהג . . . אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד", "וזה שנאמר בישעיה'¹⁸ (בהפטרות אחרון של פסח) וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבוץ – משל וחידה . . . וכן כל כיוצא באלו הדברים בעניין המשיח הם משלים", נמצא, שגם היעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" – משל הוא, ובמילא, גם בימות המשיח יהיה קיום המצווה של קידוש חדשים ועיבור שנים;

אמנם, לדעת הפוסקים¹⁹ שיעודים אלו הם כפשוטם [וכמדובר כמה פעמים שאפילו הרמב"ם עצמו כותב באגרת תחיית המתים²⁰ שמה שכתב בספר ה"יד" שעניינים אלו הם משלים, "אין דברנו החלטי כו' ואם הוא כפשוטו הרי יהיה נס כו'". וכפי שנתבאר פעם²¹ שזהו החילוק שבין ב' התקופות שבימי המשיח: בתקופה הא' – עניינים אלו אינם אלא משל, ובתקופה הב' יהיו גם כפשוטם] – צריך להבין: מדוע מונים את מצוות

(16) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 37. וש"נ.

(17) הל' מלכים פי"ב ה"א.

(18) יא, ו.

(19) ראב"ד שם ה"א (ראה נ"כ שם).

(20) פ"ו.

(21) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 417 ואילך. וש"נ.

פרשת תרומה

זהב וכסף ונחשת (כה,ג)

מדוע נבנה המשכן גם מכסף ונחושת, והלוא הזהב הוא הנעלה והחשוב ביותר, ומן הראוי שהמשכן וכל כליו יהיו רק מזהב? הרי אפילו הכלי שממנו השקו את הבהמות לפני הקרבן היה מזהב, כי "אין עניות במקום עשירות". מדוע אפוא השתמשו לבניית המשכן בכסף ונחושת?
אלא שלוש המתכות האמורות רומזות לשלוש הדרגות והבחינות שבישראל: צדיקים, בעלי תשובה ורשעים.

כסף – רומז לצדיקים. כסף מלשון כיסופים ואהבה, מידת החסד. עבודת הצדיקים היא בבחינת חסד, להמשיך אור עליון מלמעלה למטה.

זהב – רומז לבעלי תשובה. זהב הוא בחינת הגבורה, כידוע ("מצפון – משמאל – זהב יאתה"). ועבודת בעלי התשובה היא בבחינת גבורה, להעלות לקדושה את הרע שדבק בהם.

נחושת – רומז לרשעים. נחושת מלשון נחש, אשר גרם לחטא עץ הדעת, החטא הראשון, והוא שורש לכל החטאים שלאחר מכן.

לכן נבנה המשכן מכל שלוש המתכות ולא מזהב לבד.

(לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 152-154)

* * *

גם תלמיד־חכם ועובד אלוקים אינו רשאי להחזיק עצמו בגדולה ולהבדיל עצמו מפשוטי העם; עליו לרדת מדרגתו ולקרובם. שהרי לבניית המשכן היה צורך לא רק ב'זהב' ו'כסף', אלא גם ב'נחושת'. ולאידך, אדם פשוט והדיוט לא יחשוב שאינו ראוי לגשת אל הקודש, שהרי המשכן נבנה גם מ'נחושת'.

(לקוטי שיחות כרך ו, עמ' 106)

תיעשה המנורה (כה,לא)

תיעשה המנורה: מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה: השלך את הכיכר לאור והיא נעשית מאליה (רש"י)

מדוע נתקשה משה בעשיית המנורה דווקא ולא בעשיית שאר הכלים?
אלא המנורה היתה צריכה להאיר את חושך העולם, וכמאמר רז"ל (שבת כב) "עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". ולכן הוקשה למשה: איך אפשר להאיר את חושך העולם על־ידי מנורה גשמית?
אמר לו הקב"ה: אמת שאין הדבר בכוחו של בן־אדם, אך השלך את הכיכר לתוך האש, ואני אעשה מזה מנורה.

הקב"ה אומר לאדם: אינני מסתפק ברוחניות שלך, בלימוד התורה שלך, בתפילתך, ובקיום המצוות שלך. אני דורש ממך שגם מהגשמיות שלך תעשה לי מקדש. אולם לא תוכל לעשותו לבדך; אני אעשה את זה. עליך רק להשליך את הזהב לתוך האש שבליבך, היינו רשפי אש האהבה לה'.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 174)

ב"אחרון של פסח", זמן הקשור עם הגאולה העתידה – נזכר יהודי שעוד מעט יגיע זמן שלא יהיה שייך כל העניין של עיבור שנים (וקידוש חדשים), כאשר יקוים היעוד של "והיה אור הלבנה כאור החמה".
ולכן, עליו לייקר כל רגע ורגע, בהם ניתנת לו ההזדמנות לקיים את מצוות עיבור שנים – על־פי החשבון שנקבע על־ידי הלל הידוע [לא הלל הזקן, כי אם נכדו כו'], וכיוצא בזה בנוגע לקידוש חדשים ("כזה ראה וקדש") – מידי חודש בחדשו, ולנצל את הזמן שנשאר לו לעסוק בכל עניינים אלו מתוך שמחה וטוב לבב – קודם ש"יגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" [..].

ז. ויהי רצון שמהדיבור אודות מצוות קידוש חדשים ועיבור שנים – נזכה בקרוב ממש לקיים מצווה זו בפועל ממש, כאשר יקוים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה"¹⁰.
ואז יהיה קיום מצווה זו על־ידי משה רבינו, כבפעם הראשונה שנאמר למשה רבינו "כזה ראה וקדש" – כמובן מדברי הגמרא²² שעוד לפני תחיית המתים ואפילו לפני שלימות הגאולה, יהיו כבר "משה ואהרן עמהם", שהרי עניין זה מובא בגמרא בנוגע לאופן לבישת בגדי כהונה לעתיד לבוא, בבית המקדש השלישי – "כיצד מליבשן לעתיד לבוא... לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עימהם" – והרי בניין בית המקדש השלישי והעבודה בו תהיה תיכף ומיד בביאת משיח צדקנו, עוד לפני שלימות הגאולה – "יקבץ נדחי ישראל"²⁸.

וכל זה – תיכף ומיד ממש, שהרי בית המקדש השלישי עומד בנוי ומוכן למעלה, וצריך רק לרדת ולבוא למטה²⁹, וכפי שעניין זה מתבטא ב"הלכה" – שבית המקדש השלישי יכול לבוא גם בלילה כו³⁰.

וקדש זה אפשוך לתרץ גם בענייננו: מבואר באגרת הקודש²⁵ ש"מה שאמרו רז"ל דמצוות בטלות לעתיד לבוא היינו בתחיית המתים, אבל לימות המשיח קודם תחיית המתים אין בטלים", וכפי שמביא שם²⁶ כמה דוגמאות – הלכות שחיטה (בנוגע לקרבנות), חלב ודם, דיני טומאת יולדת וכיוצא בזה.

ולכן יש לומר, שהיעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" קאי על התקופה שלאחרי תחיית המתים, אבל לימות המשיח (לפני תחיית המתים) – לא יהיה שינוי באור הלבנה. ומכיוון שכן, נמצא שמצוות קידוש החדשים ועיבור שנים נהוגות לדורות – כל זמן שישנו כללות עניין קיום המצוות.

אמנם תירוץ זה קשה לתווך עם ביאור החסידות שהיעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" קשור עם שלימות וגמר הבירורים, שאז עולה שם ב"ן בשם ס"ג כו', שמזה משמע שיעוד זה יהיה תיכף ומיד בביאת המשיח (גמר הבירור), ולא שידחה למשך זמן שלאחרי זה כו' (לאחרי תחיית המתים).

ו. ביאור ההוראה מכל האמור – בעבודת האדם: כאשר מדברים אודות עניין שנת העיבור

27 יומא ה, ב.
28 ראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
29 פרש"י ותוס' – סוכה מא, סע"א. לקו"ש ח"ח ע' 418 הערה 64. וש"נ.
30 פרש"י ותוס' שם.

22 נדה סא, ב.
23 שבת קנא, ב.
24 קהלת יב, א.
25 סכ"ו (קמח, סע"א ואילך).
26 קמג, סע"א ואילך.

לראות שתכלית הגלות היא הגאולה

'סמל' הממחיש את הגאולה

הביאור בפירוש רש"י בעניין "עצי שיטים" . . . יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם וציוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים כו".

[. . .] נשאלת השאלה אצל "תלמיד ממולח":

מהו אמנם גודל ההכרח בפעולתו של יעקב אבינו בהבאת ונטיעת ארזים במצרים לצורך עשיית המשכן מאתיים ועשר שנים לפני הצינוי של עשיית המשכן?!

והביאור בזה – מרמז רש"י ב"יינה של תורה" בהזכירו את שמו של בעל המאמר "רבי תנחומא":

תנחומא הוא מלשון תנחומין, ולכן פירש רבי תנחומא ש"יעקב צפה ברוח הקודש" וכו' מכיוון שעניין זה מהוה נחמתן של ישראל:

כאשר בני ישראל נמצאים בגלות מצרים במצב דקושי השעבוד עד לגזירת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" כו' וכו' – הרי מלבד ההבטחה ד"ואנכי אעלך גם עלה", שואבים הם עידוד ונחמה בראותם בעיניהם ממש את עצי הארזים שהביא יעקב ונטע במצרים מכיוון שצפה ברוח הקודש ש"עתידין לבנות משכן במדבר", ו"ציוה לבניו (ובניו לבניהם אחריהם, וכן הלאה) ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים"!

כלומר עצי שיטים לצורך עשיית המשכן גופא – היו יכולים אמנם להשיג גם באופן אחר, אבל, כדי שתהיה נחמתן של ישראל (ענינו של רבי תנחומא) – הוצרך יעקב אבינו להביא ארזים ולנטעם במצרים, ולצוות לבניו שייטלום עמהם כשיצאו ממצרים, כדי שבמשך כל זמן גלות ושעבוד מצרים יהיו לנגד עיניהם עצי הארזים שנטעם יעקב אבינו על מנת שייטלום כשיצאו ממצרים, היינו שעצי ארזים אלה מסמלים וממחישים את גאולתן של ישראל.

ומכאן באים לענין של נחמה גם בנוגע לגלותנו זה אחרון:

כשנמצאים בחשכת הגלות, "כל הגלויות נקראו על שם מצרים" במדבר העמים "נחש שרף ועקרב וצמאון גו", חושך כפול ומכופל של עקבות משיחא – אומר רבי תנחומא, מנחמם של ישראל, שאין להתפעל מחשכת הגלות, מכיוון שיודעים שהתכלית והמטרה היא "לבנות משכן במדבר", היינו לעשות ממציאות ה"מדבר" משכן ומקדש לו יתברך, דירה לו יתברך בתחתונים. עד לסיום הצינוי "ועשו לי מקדש" כפשוטו בבית המקדש השלישי שבו יתגלה גם המשכן שעשה משה, משכן המדבר.

[. . .] מכיוון שלאחרי כל זה עדיין לא בא – מתעוררת השאלה והדרישה והצעקה האמיתית של בני ישראל: "עד מתי?!... והמענה היחידי לשאלה ודרישה וצעקה זו הוא – שהקב"ה ממלא את בקשתם ודרישתם של ישראל, ומביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה, גאולה כפשוטה בפועל ממש!

וכמרומו בדיוק לשונו של רש"י "פירש רבי תנחומא" – שעניין הנחמה (תנחומא) הוא באופן של "פירש": לא דרש, דרוש ופשט'ל יפה, כי אם פשטות העניין, היינו נחמה וגאולה כפשוטה ממש, שהרי לא ייתכן שה"גלות" יהיה בפועל ובפשטות, ואילו הנחמה – באופן של "דרש" בלבד...

(התוועדות תשמ"ז כרך ב, עמ' 548-550 ואילך)

בהקדמתו:

"החל מתחילת שנת תשכ"ה מייחד כב' קדושת אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש 'שיחה' אחת (או יותר) בכל 'התוועדות' – לקטע מתוך פירוש רש"י לפרשת השבוע ('התוועדות' כוללת, כידוע, שורה של שיחות על נושאים שונים במחשבה, בהלכה, בתורת חב"ד ובדרכי עבודת ה', לרוב בקשר לפרשת השבוע או בקשר לתאריך או לעניינים על סדר היום).

"מאז ועד היום קיים הרבי כ-250 התוועדות (בממוצע מקיים הרבי שתי-שלוש התוועדות לחודש, ואילו בשנה הראשונה למנהג האמור, היא שנת תשכ"ה, שהיתה שנת האבלות לפטירת אמו הרבנית חנה נ"ע, התוועד הרבי לזכרה מידי שבת בשבתו), כך שעד עתה הושמעו מפיו ביאורים לכארבעה קטעים בפירוש רש"י לכל פרשה מפרשיות התורה. מבחינה כמותית אין, אפוא, עדיין לפנינו אלא דיון חלקי ביותר בפירושו הגדול של רש"י על התורה (אם כי גם מבחינה כמותית הרי הדיון על כל קטע נמשך זמן רב, כדלהלן).

"ברם, מבחינה איכותית יש לפנינו: א. דוגמה וכיוון דרך לגישה אל פירוש רש"י. צד זה טמון בפתיחה לכל 'שיחה' כזו, כלומר – בשאלות, קושיות ודיוקים בדברי רש"י, על יסוד כללים קבועים, כפי שנראה לקמן. מזה נלמד איך לגשת לפירוש רש"י על התורה, ומה לחפש בו. מבחינה זו מספיק אפוא גם החומר שכבר הופיע, למרות שהוא מקיף רק אחוז קטן מדברי רש"י, בחינת 'תן לחכם ויחכם עוד'.

ב. עיקר כל 'שיחה', הפיתרון לשאלות והביאור בדברי רש"י, עשוי להפליא כל מעיין – בגאונות שבו, בבקיאות העצומה, בחריפות המקורית, המפתיעה במידה מסוימת, יחד עם הפשטות הישרה מאידך, המעוררת השתוממות על שלא הובנו הדברים כך מראש... מבחינה זו עלינו להמתין לביאורים על שאר הפסוקים עם רש"י ההולכים ומתוספים בכל 'התוועדות'."

בעבודותיו התורניות של הרב קורפמן אכן מוצאים אנו אזכורים מדברי הרבי. להלן דוגמאות: א. בספרו 'נבואה לדורות' (תשמ"ה) עמ' 14 הערה 6:

"הערה זאת היא על פי שיטת הרבי מלובביץ שליט"א, הטוען כי במקום שרש"י מביא שני פירושים על דרך הפשט, הראשון הוא יותר פשט מאשר השני. במקביל לזה טוען בעל משכיל לדוד (ר' דוד פארדו) כי כאשר רש"י מקדים את המדרש לפשט, פירוש הדבר שדוקא המדרש עונה על קשיי הפשט יותר מהפשט עצמו, ואכמ"ל בזה".

ב. "ואמנם בעל הלבושים, הרבי מליובביץ ועוד העידו שפירושו אף כולל תחומים אלה [=הרמז; הסוד ושמותיו של הקב"ה] למבין בקדושת לשונות" – "פשוטו של מקרא, פרקי מבוא", עמ' 14.

ג. "מדוע לא נביא את תלמידינו לידי הערכה והערצה לרש"י על ידי לימוד דברי קדשו, באמצעות מפרשיו הגדולים, החל ברא"ם ועד לרבי מליובביץ" – מבוא ללימוד התורה עמ' 10.

ד. "לפי דעת רוב גדולי מפרשי רש"י, כגון הרא"ם, המהר"ל, הלבוש, הט"ז, הבאר יצחק, המשכיל לדוד ועוד, עד לגדולי דורנו – קבע רש"י את הכלל ש"אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא, ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דיבור על אופניו" (בראשית ג,ח). זוהי קביעתו של רש"י בעצם דרכו בפרשנות.

"ויצויין בזה העבודה החשובה של כ"ק הרבי מליובביץ שליט"א במאמריו הנפלאים על רש"י, כאשר דרכו של הרבי שליט"א מבוארת באר היטב על ידי הרב ר' טוביה בלוי שליט"א בספרו 'כללי רש"י', כפר חב"ד תשמ"מ."

פשטות מדהימה

אשר למאמרו של הרב בלוי ב'שמעתין' – נכללו בו בסך-הכל אחד-עשר כללים (עמודים 7-1), ועוד שש דוגמאות (עמ' 10-16). וכך כתב

על רש"י ו'כללי רש"י

במאמרים שיטתיים בגיליון 'שמעתין' נחשפו ציבור קוראיו לשיטתו המופלאה והמיוחדת של הרבי בלימוד פשוטו של מקרא על פי רש"י • חשוב ונוגע לכל אחד להתייגע בלימוד רש"י, ולהבין כל השאלות והתירוצים • הדוגמה שלמד הרבי מאותו ראשי־שיבה שלא נתן לתלמידו לישון... • ועל המחנך הנודע שהכניס את שיחות הרבי כלימוד חובה

פרשן־דתא ויינה של תורה

בכרך ז"ך באגרות קודש, עמ' שה נדפס המכתב הבא:

ב"ה, ה' טבת, ה'תשל"ב
לכבוד חברי איגוד מורים לתורה שבעל־פה
ה' עליהם, יחי
שלום וברכה!

תשוואת־חן בעד המכתב שהגיעני לפני זמן וזה עתה נתקבלה החוברת "שמעתין", והנני מודה להם עבור שימת לבבם, ומובן גם כן בעד האפשרות להכיר גישה החדשה בלימוד פירוש רש"י, פרשנדתא כמו שקוראו האבן עזרא.

וידוע המובא בשולחן ערוך, שהוא הלכה למעשה לכל יהודי מגדול ועד קטן, ששנים מקרא ואחד תרגום יש דיעה בזה שהקורא ב' פעמים מקרא ובפעם הג' חוזר ולומד כל הפרשה עם פרש"י שהוא בנוי על יסוד התלמוד, הרי זה מועיל יותר מהתרגום, שהוא מפרש יותר. ואף שממשיך שהעיקר הוא לא כסברה זו, הרי מסיים – מכל מקום כל ירא שמים יש לו לקרות התרגום וגם פירש"י (שולחן ערוך רבנו הזקן, אורח־חיים סימן רפה סעיף ב').

וידועים דברי רבותינו נשיאי חב"ד שבפירוש רש"י גזוז יינה של תורה (סודות התורה).
ככבוד ובברכה.

ב"דבר המערכת" של שמעתין מחודש כסלו־

טבת תשל"א נאמר:

"חשיבות מיוחדת רואים אנו במאמר הפתיחה; בשנים האחרונות מופץ בארץ על־ידי "צעירי חב"ד" מדי שבוע "לקוטי שיחות" של האדמו"ר מליובאוויטש שליט"א על פירוש רש"י לחומש. המעיין בחוברות מגלה מיד ניסיון להתוות דרך שיטתית ומסודרת בלימוד רש"י, אשר מביאה בעקבותיה גלויים מעמיקים בדרכו של הפרשנדתא ובאוצרות המחשבתיים הטמונים בפירושו.

"בגליון זה נערך ניסיון ראשון להגדיר את הכללים לדרך עיונו של האדמו"ר מלובביץ בפירוש רש"י, תוך הדגמתם המפורטת. ללא ספק ימצאו המורים חומר רב למחשבה הן לצורת ההוראה של פירוש רש"י, והן להארת האוצרות התורתיים (=מורי דרך בהלכה ובמחשבה) אשר בפרושו".

במקום ללכת לישון...

בטרם נשוב ל'שמעתין' מן הראוי לציין כי בהזדמנות מסויימת (ש"פ משפטים תש"מ – שיחות קודש תש"מ כרך ב' עמ' 114), לאחר שסיים הרבי לבאר את פירוש רש"י – התבטא הרבי:

כאן רואים עד כמה דברי רש"י הם בדיוק ומבהירים את כל השאלות שיכולות להתעורר אצל אחד הלומד פשטות הכתובים – וכן עד כמה קיים

בפירוש רש"י הכלל "הפך בה והפך בה", אם רק מדייקים בלימוד פירושו.

ומטעם זה, משתדלים לבאר פירוש רש"י ולהבין את התירוצים על כל השאלות שישנן בפירושו, ואשר דבר זה צריך להיות נוגע לכל אחד להבין.

לכאורה – המשיך הרבי:

לשם מה ישנו צורך לתרץ כל השאלות? יכולים היו – תמורת זאת – לאפשר לקהל ללכת לאכול שלש סעודות או לישון, אשר "שינה בשבת תענוג" –

אלא – כפי ששמעתי פעם מראש־ישיבה שחש שתפקידו הוא לדאוג שתלמידו לא ילך לישון עד אשר יבין מדוע סומכוס חולק על רבנו, ואם לא הצליח בכך, אין זה תלמיד חביב.

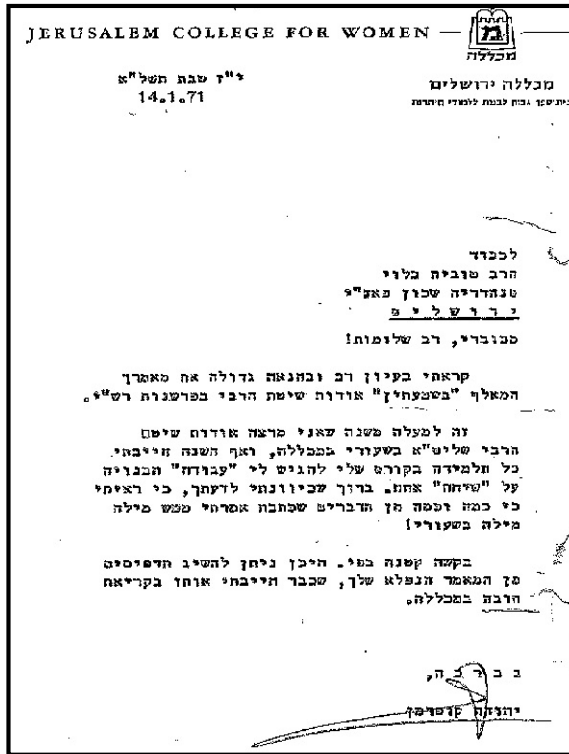
ולכן תובעים [= כלומר הרבי.. מ.מ.ל.] שלא ילכו לישון עד אשר יבינו את כל הקושיות ברש"י. ואין הכוונה שלא יישנו כלל – זהו דבר שאי אפשר ליישם. אלא שכאשר שומעים שיעור – לא יביטו על השעון!...

הרבה יש להרחיב אודות ה'המהפכה' בלימוד פשט התורה וברש"י, שיצרה שיטתו החדשה של הרבי. כדוגמא לכך כדאי לצטט קטע ממאמרו־התורני של הגאון רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס באחת מחוברות 'המאור' (אודות מבצע אנטבה):
"וכידוע משיחותיו של מרן אספקלריא המאירה שליט"א שרש"י הקדוש מדייק בפירושו לתורה בכל תיבה יתרה ואפילו באותיות".

הדים להפצת השיחות

אחד מאותם שנחשפו לתורתו הייחודית של הרבי היה המחנך החשוב רבי יהודה קופרמן ז"ל שנלב"ע לאחרונה. בשעתו התפרסם מכתבו אל צא"ח ירושלים ביום כ"ד כסלו תש"ל, במדור זה (גיליון רפב עמ' 12):

"הרשו לי להביע בזה את שמחתי הגדולה לרגל הופעת שיחות האדמו"ר שליט"א בלשון הקודש. כבר זיכוני אישית במשלוח החומר, ואבקש בזה כי ישלחו שני עותקים לספריית המכללה, רח' הפסג

"מרצה אודות שיטת הרבי בשיעורי במכללה". מכתבו של הרב קופרמן לרב בלוי

58 בית וגן".

במכתבו מיום י"ז טבת תשל"א (14.1.71) הנדפס כאן לראשונה נאמר:
"לכבוד הרב טוביה בלוי, סנהדריה שיכון פאג"י, ירושלים
מכובדי, רב שלומות!

"קראתי בעיון רב בהנאה גדולה את מאמריך המאלף ב"שמעתין" אודות שיטת הרבי בפרשנות רש"י. זה למעלה משנה שאני מרצה אודות שיטת הרבי שליט"א בשיעורי במכללה, ואף השנה חייבתי כל תלמידיה בקורס שלי להגיש לי 'עבודה' הבנויה על 'שיחה' אחת. ברוך שכיוונתי לדעתך, כי ראיתי כי כמה וכמה מן הדברים שכתבת אמרתי ממש מילה במילה בשיעורי!
"בקשה קטנה בפי. היכן ניתן להשיג תדפיסים מן המאמר הנפלא שלך, שכבר חייבתי אותו בקריאת חובה במכללה.
בברכה, יהודה קופרמן".